

عنوان:

ترکیه

تهیه کنندگان:

استاد راهنما:

درس مربوطه: مدیریت تطبیقی

بهار ۸۵

فهرست

فصل اول: جغرافیای طبیعی و سیاسی ترکیه و ویژگی ترکیه از نظر هابستد

_ وضعیت طبیعی و موقعیت جغرافیایی ترکیه و نقشه ترکیه

_ جمعیت ترکیه و شهرهای مهم آن

_ شهرهای مهم ترکیه

_ ترکیه در مطالعات هابستد

_ پیشینه تاریخی ترکیه

فصل دوم: اعتقادات و مذاهب و زبان ترکیه

_ زبان رسمی

_ دین و مذهب رسمی

_ پیروان ادیان در ترکیه

_ آزادی عقاید و مذهب

فصل سوم: ویژگی‌های فرهنگی اجتماعی

_ سیر تحولات فرهنگی

_ خصائص ویژه اجتماعی

مهم ترین مسائل و معضلات فرهنگی و اجتماعی

موزه های ترکیه

فصل چهارم: نوع سیاست های داخلی و خارجی و حکومت آن

نوع حکومت

مشخصات جمهوری

حاکمیت

قوه قضائیه و مقننه و مجریه

تساوی در مقابل قانون

ارجحیت و قدرت الزام آوری قانون اساسی

زمینه سیاست خارجی

معنویت آزادیها و حقوق اساسی

تابعیت ترکیه

آزادی کار و انعقاد قرارداد

سیستم اداری ترکیه

سیاست داخلی

احزاب

فصل پنجم: ارزش نظامی و وضعیت نظامی آن در منطقه

_ ارزش نظامی ترکیه

_ وضعیت نظامی ترکیه

فصل ششم: سیستم آموزشی در ترکیه

_ سیستم آموزش

فصل هفتم: ویژگی‌های اقتصادی و سیاست اقتصادی ترکیه

_ سیستم اقتصادی

_ سیاست اقتصادی و اهداف برنامه‌ریزی دولت

_ سیستم و ویژگی‌های اقتصادی

_ صنایع ترکیه

_ ویژگی بخش صنعت و معدن

_ ویژگی‌های عمده بخش خدمات

_ سیستم بانکداری در ترکیه و واحد پول آن

_ نقش و ساختمان سیستم بانکی

فصل هشتم: وضعیت شرکتهای دولتی در ترکیه

و عضویت در سازمانها و اتحادیه‌ها

فصل نهم: وجوه مشترک در روابط فرهنگی و سیاسی ترکیه با ایران

_ روابط ایران و ترکیه در حال حاضر

_ وجوه مشترک فرهنگی

_ موارد افتراق دو کشور

_ تاریخچه روابط سیاسی

_ چگونگی حمایت ترکیه از ایران

وضعیت طبیعی و موقعیت جغرافیایی ترکیه:

ترکیه در جنوب شرقی اروپا، هم جوار با چندین کشور قرار دارد. از جانب

تراس (ترکیه اروپائی) جزء شبه جزیره بالکان و از طرف آناتولی (آسیای

صغیر) در حوزه مدیترانه و سرزمین آسیای صغیر واقع شده قسمتی از خاور

نزدیک را تشکیل می دهد. از طرف شرق به ایران و کشورهای عربی محدود

می شود.

ترکیه هم در قاره اروپا و هم آسیا قرار دارد و به آن شاهراه مدیترانه

می گویند.

ترکیه کشوریست مستطیلی شکل که از سه طرف به دریا منتهی می‌شود. دریا‌های سیاه، مرمره، اژه و مدیترانه به ترتیب قسمتهائی از شمال، غرب و بخشی از جنوب آنرا احاطه نموده‌اند.

وسعت ترکیه ۸۱۴/۵۷۸ کیلومتر مربع مساحت دارد که کمتر از نصف مساحت ایران می‌باشد. دوری و نزدیکی مناطق این سرزمین به دریا و وجود ارتفاعات بلند، آب و هوای متفاوتی را در نواحی مختلف آن باعث شده است. نام قدیم ترکیه آناتولی می‌باشد.

جمعیت ترکیه و شهرهای مهم آن:

جمعیت ترکیه مطابق ارقام ۲۰۰۴، ۹۱۸، ۸۹۳، ۶۸ میلیون نفر است.

پرجمعیت‌ترین شهرهای آن استانبول (۱۰ میلیون نفر) آنکارا (۴ میلیون نفر) ازمیر (۳/۴ میلیون نفر) از لحاظ توزیع نسبی ۹/۶۴۱/۸ جمعیت را افراد کمتر از ۱۴ سال.

۹۶۵۱ افراد ۱۵ تا ۵۹ سال

۹۶۷/۲ افراد بالغ بر ۶۰ سال

و متوسط عمر مردان و زنان ۵۳/۷ سال است. میزان تولد ۳۹/۶ و مرگ و میر

و نرخ رشد جمعیت ۳/۱ درصد می باشد.

در جمعیت ترکیه:

ترکها ۷۶٪ - ۸۰٪

کردها ۱۴٪ - ۲۰٪

پناهندگان ۱۰٪

اقلیتهای غیرمسلمان ۰/۲٪

شهرهای مهم ترکیه

_ استانبول ، ازمیز، آدانا، بورسا، قونیه، آنتالیا، اورفا، وان.

پایتخت ترکیه آنکارا می باشد.

ترکیه در مطالعات هابستد:

ترکیه دارای فاصله قدرتی بالا است یعنی دارای حدود ۱۰۰، ۶۶ است.

ترکیه کشوری جمع گرا است و در فردگرایی رتبه ۳۷ را دارد.

ترکیه کشوری ریسک گریز است.

و خاصیت زنانگی آن ۴۵ است در نتیجه کشوری دارای خاصیت مردانگی

است.

پیشینه تاریخی

ترکیه کشوری است با فرهنگ غنی و مردم اصل. این سرزمین به عنوان مهد بسیاری از تمدن‌ها در طول تاریخ شناخته شده، ترکیه در واقع پل ارتباطی شرق و غرب است به این واسطه با فرهنگهای بسیاری در ارتباط است.

کنستانتین در سال ۳۲۵ میلادی امپراتوری رو به زوال روم را متحد و نیرومند ساخت. وی پایتخت روم نوین را کنستانتینوپل که همان استانبول امروزی است بنیاد نهاد. چند صد سال پس از وی وقایع بسیاری در ترکیه رخ داد که هویت امروزی این ملت را تشکیل داده و سپس ترکهای سلجوقی با زور اسلام را به این منطقه آوردند. امپراتوری عثمانی بزرگترین و مقتدرترین امپراتوری اسلامی در طول تاریخ بوده است.

فصل دوم:

زبان

زبان رسمی:

زبان رسمی این کشور ترکی است که یکی از قدیمی‌ترین زبانهای دنیا به شمار می‌رود. بعد از استقرار رژیم جمهوری، از سال ۱۹۲۸ رسم الخط ترکی

تغییر نمود و الفبای لاتین جایگزین حروف عربی شد. اما در این کشور به زبان کردی، عربی، ارمنی، یونانی هم تکلم می شود.

مذهب

دین و مذهب رسمی

هر چند بیش از ۹۹ درصد از جمعیت ترکیه را مسلمانان شامل می شوند، اما رسماً اعلام شده است که این کشور دارای دولتی غیرمذهبی و لائیک است.

ابتدا در اولین قانون اساسی که به سال ۱۹۲۴ میلادی نوشته شد، اسلام

بعنوان مذهب رسمی ترکیه اعلام شد اما در متممی که به سال ۱۹۲۸ میلادی بر آن نوشته شد این مسئله حذف گردید.

بعد از سال ۱۹۵۰ میلادی، حکومت‌هایی که بر روی کار آمدند سعی نمودند تا رابطه‌ای بین دین و دولت ایجاد نمایند اما با کودتایی که در سال ۱۹۶۰ میلادی

به وقوع پیوست مجدداً بر اصل جدائی دین از سیاست و لائیک بودن دولت تأکید شد.

بنابر آخرین آمار در ترکیه ۹۸٪ مسلمان ۲٪ مسیحیان تشکیل می دهند.

پیروان ادیان در ترکیه

الف) پیروان اسلام که شامل چند فرقه و مذهب می باشند:

— حنفی

— شافعی

— علویان

— شیعیان

— سایر فرق اهل سنت

(ب) پیروان سایر ادیان:

— مسیحیان

— یهودیان

مسلمانان بیشتر سنی اند که حنفی‌ها بزرگترین گروه آن می‌باشند که در مرکز و غرب ترکیه اند.

شافعی جمعیت کمی دارند و در مناطق شرقی ترکیه مستقراند و اکثراً کردند.

آزادی عقیده و مذهب

ماده ۲۴ - همه از حق آزادی عقیده و دین برخوردارند.

عبادات، خدمات مذهبی و مراسم دینی در صورتیکه مخالف مقررات ماده ۱۴

نباشند بطور آزادانه برگزار خواهند شد.

هیچکس به منظور آشکار ساختن عقاید و اعتقادات مذهبی خود مجبور به عبادت یا شرکت در مراسم و تشریفات مذهبی نیست و نیز بخاطر عقاید و اعتقادات مذهبی اش مورد مؤاخذه، سرزنش یا بی حرمتی قرار نمی‌گیرد.

تربیت و آموزش در مذهب و اخلاقیات تحت کنترل و نظارت دولت انجام می‌شود. آموزش فرهنگ اسلامی و تربیت اخلاقی در دوره‌های تحصیلی مدارس مقدماتی و متوسط اجباری است. سایر مدارج مربوط به آموزش و تربیت مذهبی بستگی به درخواست افراد، و در مورد اقلیتها بنا به درخواست نمایندگان قانونی آنها خواهد بود.

هیچکس مجاز به توهین به، یا بهره‌برداری از مذهب، احساسات مذهبی، مقدسات مذهبی بمنظور مقاصد شخصی یا نفوذ سیاسی و یا قراردادن اصول اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و یا نظم اجتماعی دولت بر متعقدات و اصول مذهبی، به هر طریق، نخواهد بود.

فصل سوم: ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی

در ارتباط با سیر تحولات فرهنگی باید گفت، تحول فرهنگی قابل ذکر در اواخر عهده عثمانی با گرایش به غرب آغاز گردید و سپس در دوره جمهوری با

شدت هر چه تمامتر و با هدف محو کامل تمدن عثمانی دنبال گردید. در اواخر عهد عثمانی در حالی که جوامع غربی به پیشرفتهای بسیاری دست یافته و در اروپا انقلابات علمی، دینی و اخلاقی به زندگی قرون وسطایی پایان بخشیده بود ترکیه به دلیل سیاستهای سلاطین عثمانی در قالب جامعه‌ای بسته و دور از تحولات محیط پیرامون خود باقی مانده بود و این تضاد سرانجام موجی از اصلاح‌طلبی به سبک غربی را در جامعه فراهم آورد.

تغییر قوانین مدنی، تجاری و قضایی در تبعیت از قوانین غربی و ایجاد ارتش جدید با لباسهایی به سبک غربی از یک سو و آموزش زبان‌های بیگانه، ترجمه آثار نویسندگان اروپایی، تصفیه زبان ترکی و فکر تغییر خط از جمله تحولاتی بودند که هویت فرهنگی گذشته جامعه عثمانی را تحت تأثیر قرار دادند. این دوره را می‌توان دوره تقلید از مظاهر فرهنگی غرب نامید. در این زمان دو فرهنگ در ترکیه وجود داشت، یکی فرهنگ «امت» که ریشه در تمدن شرق داشت و دیگری فرهنگ طرفدار غرب. این دو فرهنگ به رغم مغایرتشان با یکدیگر تا پایان امپراطوری عثمانی در کنار یکدیگر حفظ شده و دوام یافتند.

با برقراری رژیم جمهوری به رهبری آتاتورک روند تحولات فرهنگی در جهت تمدن غربی و قطع کامل با گذشته عثمانی با سرعت و رشد دنبال گردید و در کلیه شئون اجتماعی و فرهنگی تغییرات بنیادین به عمل آمد.

پیامدهای این تحولات عمیق فرهنگی اجتماعی را امروز پس از گذشت بیش از ۶۰ سال در نسل حاضر ترکیه بایستی جستجو نمود. به نظر می‌رسد که نسل نوین ترکیه با پدیده بحران هویت فرهنگی روبه‌رو می‌باشد.

خصائص ویژه اجتماعی

آشنایی ترکیه با مظاهر تمدن غرب در اواخر عهد عثمانی و به دنبال آن آغاز عصر جمهوری، تغییرات بنیادینی را در ساختار اجتماعی جامعه در پی داشت. همراه با تحولات سیاسی اجتماعی، تدریجاً سیستم اجتماعی سنت‌گرای عثمانی به سیستمی تجدیدگرا _ غرب‌گرا استحاله یافت و قشربندی جامعه را نیز با خود متحول ساخت.

تغییر نظام آموزشی از قالب دینی به غیردینی تحول اساسی دیگری بود که زمینه‌ساز تحولات اجتماعی اقتصادی بسیاری گردید، از سوی دیگر صنعتی شدن و رشد شهرنشینی پدیده مهاجرت از روستا به شهر را سبب گردید و

این خود باعث بروز فاصله اجتماعی_ اقتصادی قابل ملاحظه در میان این دو گروه شده است.

مهمترین مسائل و معضلات فرهنگی و اجتماعی

فروپاشی نظام کهن عثمانی و جانشینی نظام جمهوری زمینه ساز تحولات اجتماعی فراوانی گردید.

یکی از پیامدهای این شرایط بروز ناهنجاریهای اجتماعی در عرصه‌هایی از زندگی مردم ترکیه بود که بحرانهای اقتصادی مبتلا به جامعه نیز آن را تشدید

می‌کرد. رواج فساد و فحشاء و رشوه‌خواری، افزایش آمار طلاق و... از جمله بازتابهای اجتماعی تحولات سریع ارزشهای اجتماعی در این جامعه می‌باشند.

فصل چهارم: نوع سیاست‌های داخلی و خارجی و حکومت آن

۱_ نوع حکومت

ماده ۱- حکومت ترکیه جمهوری است.

۲_ مشخصات جمهوری

ماده ۲_ جمهوری ترکیه کشوریست دمکراتیک، غیردینی، دارای نظامی اجتماعی مبتنی بر حاکمیت قانون با در نظرگیری مفاهیم صلح عمومی، انسجام

و عدالت ملی، احترام به حقوق وفاداری به ناسیونالیسم آتاتورک و مبتنی بر گرایشات اساسی مندرج در مقدمه این قانون اساسی.

۳_ حاکمیت

حاکمیت بدون قید و شرط از آن ملت است. ملت ترک حاکمیت خود را از طریق ارگانهای مندرج در قانون اساسی اعمال می کند.

حق اعمال حاکمیت قابل انتقال به شخص، گروه یا طبقه خاصی نمی باشد. هیچ فرد یا تشکیلاتی حق اعمال قدرت دولتی، که از قانون اساسی ناشی نگردیده

را ندارد.

قوه مقننه

از سوی ملت ترک، قدرت قانونگذاری به مجلس اعلاى ملی ترکیه را واگذار گردیده است. این قدرت قابل انتقال نیست.

قوه مجریه و وظیفه آن

وظایف قوه مجریه توسط رئیس جمهور و هیئت وزیران مطابق قانون اساسی و دیگر ضوابط قانونی اعمال می شود. رئیس جمهور آن به وسیله پارلمان به

مدت ۷ سال انتخاب می شود. نخست وزیر توسط رئیس جمهور از میان

نمایندگان پارلمان انتخاب می شود.

قوه قضائیه

از سوی ملت ترک، قدرت قضائی به دادگاههای مستقل واگذار گردیده است.

تساوی در مقابل قانون

تمامی افراد صرفنظر از تفاوت در زبان، نژاد، رنگ، جنس، عقیده سیاسی،

اعتقادات فلسفی، دین و مذهب و نظایر آن، بدون هیچ تبعیضی در مقابل قانون

مساوی اند.

ارجحیت و قدرت الزام آوری قانون اساسی:

مفاد قانون اساسی بعنوان ضوابطی اصولی و حقوق در التزام قوای مقننه،

مجریه و قضائیه، و مراجع اداری و سایر نهادها و افراد می باشد.

نمی توان قوانین و مقرراتی در تعارض با قانون اساسی وضع نمود.

زمینه سیاست خارجی:

حمایت مؤثر از امنیت ملی، توسعه بیشتر همکاری در تمام زمینه ها با تمام

کشورها و بویژه با همسایگان و حفظ صلح جهانی هدفهای اساسی سیاست

خارجی هستند.

ماهیت آزادیها و حقوق اساسی

تمامی افراد دارای حقوق اساسی ذاتی و آزادیهای تحریم ناپذیرند.

آزادیها و حقوق اساسی شامل وظایف و مسئولیتهای فرد در قبال جامعه، خانواده و دیگر افراد نیز می‌شود.

تابعیت ترکیه

هر کس با داشتن تابعیت ترکیه به دولت ترکیه وابسته می‌شود.

فرزند یک پدر ترک یا یک مادر ترک، ترک است. تابعیت کودکی که مادرش

تبعه ترکیه و پدرش خارجی است را قانون تعیین می‌کند.

تابعیت را می‌توان تحت شرایط تصریح شده در قانون اکتساب نمود و تنها

می‌توان در مواردی که قانون تعیین می‌کند ساقط نمود.

هیچ ترکی را نمی‌توان از حق تابعیت محروم نمود مگر اینکه مرتکب عملی

منافی وفاداری به سرزمین مادری گردد.

نمی‌توان شخص را از توسل به دادگاه برعلیه تصمیم اتخاذ شده در مورد

سلب تابعیتش بازداشت.

آزادی کار و انعقاد قرارداد

هر کس آزادی انتخاب شغل و انعقاد قرارداد در زمینه‌هایی که بدان مایل است

را دارد. تأسیس مؤسسات خصوصی آزاد است.

دولت اقدامات ضروری را در تضمین فعالیت مؤسسات خصوصی در هماهنگی با نیازهای اقتصاد ملی و واقعیات اجتماعی از لحاظ امنیت و ثبات بعمل می آورد.

در مورد سیستم اداری

دستگاه دولت زمانی موفق خواهد بود که مسئولیتها و اختیارات بین عوامل آن سیستم تقسیم شده باشد. نمی توان انتظار داشت سیستمی که در آن تقریباً تمام تصمیمات در بالاترین سطوح گرفته می شود، سیستمی مؤثر و کارآمد باشد. برای کارمندانی که بدین ترتیب دارای اختیارات و مسئولیتهایی هستند لازم است که امکانات مالی افزایش یابد و به سطح رضایت بخشی برسد تا کارمندان مجرب و ورزیده ای در استخدام دولت باشند. در تمام سطوح خدمات دولتی، مخارج زائد کاهش خواهد یافت و رعایت صرفه جوئی نیز بعمل خواهد آمد.

سیاست داخلی

در زمینه امنیت کشور اولین اقدامی که از سوی نظامیان در خصوص انتقال دولت انجام شد، تمدید حکومت نظامی برای مدت چهار ماه بود و این حاکی از آن بود که هنوز احساس آرامش و امنیت لازم برای غیرنظامی کردن دولت

نمی‌شد. در زمینه اقتصادی نیز با بهره‌گیری از سیاست درهای باز و جذب سرمایه‌گذاریهای خارجی و پشتوانه‌های مالی و پولی دنیای غرب، موجبات سیاست صادراتی کشور را فراهم نموده است، حتی اگر این صادرات نقش واسطه را بازی نماید.

احزاب موافق و مخالف

۱_ حزب جمهوریخواه خلق

۲_ حزب عدالت

۳_ حزب سلامت ملی

۴_ حزب دمکرات

۵_ حزب حرکت ملی

۶_ حزب جمهوریخواه اعتماد

۷_ حزب جمهوریخواه ملی

۸_ حزب اتحاد ترکیه

فصل پنجم: ارزش نظامی و وضعیت آن در منطقه

ارزش نظامی ترکیه

ارزش نظامی کشور ترکیه نیز مانند سایر کشورها بستگی کامل به اوضاع و شرایط طبیعی زمین آن دارد. نگاهی اجمالی به نقشه طبیعی کشور ترکیه قبل از هر چیز فلاتی بودن این سرزمین، شبکه آبهای داخلی و خارجی و دسترسی به آبهای آزاد را جلب توجه می‌کند. بررسی نقش نظامی قسمت‌هایی همچون سواحل دریای سیاه، قسمت ارمنستان، قسمت مرز شرقی حدود ایران، کوه‌های بخش جنوب ترکیه و بالاخره وضعیت طبیعی تنگه‌های به سفر و داردائل از نظر میزان تسلط و کنترل این کشور بر آنها، مجموعاً از یک سو موقعیت نظامی ترکیه را در بخش جنوب غربی آسیا به لحاظ واقع شدن در سر راه اتحاد جماهیر شوروی به مدیترانه، و از سوی دیگر موقعیت ارتباطی حساسی که بین اروپا و آسیا دارد، این امکان را برایش فراهم نموده تا هر نیروئی که در این کشور پایگاه‌های هوایی و دریائی دارد بتواند بر نقاط حساس منطقه همچون گذرگاه‌های استراتژیکی بسفر، داردائل، سوئز، منطقه قفقازیه، ایران، عراق، سواحل خلیج فارس و منابع نفتی بخش جنوب غربی آسیا (خاورمیانه) تسلط کامل داشته باشد. در همین رابطه کشور ترکیه نیز از موقعیت نظامی مزبور که زائیده محیط جغرافیایی و طبیعی آن است حداکثر

بهره‌برداری را در موازنه قدرتهای جهانی کسب نموده و تأثیر بسزائی در توسعه اقتصادی و ثبات سیاسی خود برجای گذاشته است.

وضعیت نظامی ترکیه:

ترکیه بعنوان یکی از اعضاء مؤثر ناتو در جبهه شرق دارای ارتشی به استعداد ۵۶۹ هزار نفر بوده که از لحاظ تعداد، مقام دوم را، چه در سازمان پیمان اتلانتیک شمالی بعد از آمریکا و چه در اروپا بعد از شوروی، دارا می‌باشد. گفته می‌شود این ارتش به لحاظ فقدان مالی ترکیه و از طرفی، تحریم کمکهای

نظامی آمریکا در سال ۱۹۷۵ بصورت کهنه و فرسوده بوده و آنچه دارد بیشتر متعلق به جنگ جهانی دوم می‌باشد.

فضل ششم:

سیستم آموزشی ترکیه

سیستم آموزشی دانشگاههای ترکیه کاملاً مطابق با استانداردهای سیستم آموزشی آمریکا بوده است و دروس به صورت ترمی _ واحدی ارائه می‌گردد. زبان آموزشی بسته به دانشگاه و رشته، انگلیسی، فرانسه، آلمانی و یا ترکی خواهد بود. شروع ترم پائیز از ماه اکتبر و انتهای ژانویه و ترم بهار از فوریه آغاز و در ماه ژوئن به انتها خواهد رسید و ترمهای تابستانی از

جولای و آگوست خواهد بود. دانشگاه‌های ترکیه اعتبار علمی بالایی در جوامع

بین‌المللی کسب نموده‌اند به گونه‌ای که مدرک علمی آن در کلیه کشورهای دنیا

مورد قبول است.

آموزش

سیستم آموزشی

سیستم آموزش و پرورش در ترکیه عمدتاً دارای مدارج و بخشهائی بشرح

ذیل است:

الف_ تحصیلات ابتدائی

ب_ تحصیلات متوسطه: این تحصیلات در ادامه تحصیلات ابتدائی است که به

مدت ۶ سال در دو مرحله صورت می‌پذیرد.

۱_ مرحله راهنمائی ۲_ مرحله دبیرستانی

ج_ تحصیلات حرفه‌ای

د_ تحصیلات عالی

فصل هفتم: ویژگی‌های اقتصادی سیاست‌های اقتصادی آن

سیستم اقتصادی

ترکیه کشوریست با سیستم اقتصاد سرمایه‌داری و متکی بر پایه اقتصاد بازار آزاد. در سالهای اخیر بویژه بعد از کودتای ۱۹۸۰ دولت ترکیه سعی نموده است تا با اتخاذ روشهایی همچون تلاش در جهت تولید هرچه بیشتر، توسعه صادرات و ایجاد روابط با هر کشوری که امکان‌پذیر باشد آنهم بدون در نظر گرفتن قوانین منع ورود و رقابت‌های جهانی، هر چه بیشتر خود را به اصول اقتصاد مبتنی بر بازار آزاد منطبق سازد.

بازگذاشتن دست سرمایه‌داران و بازرگانان خارجی در سرمایه‌گذاری و فعالیتهای تجارتي، تلاش در جهت اروپائی نمودن سیستم تجاری و بازاریابی خود و انتخاب سیستم تبدیل ارز شناور در جهت جذب ارز خارجی کارگران و بازرگانان ترک مقیم خارج از جمله گامهایی بوده است که در جهت رسیدن به سیستم فوق‌الذکر برداشته شده است.

روی هم رفته بخش خصوصی در سیستم اقتصادی ترکیه فعالیتهای وسیعی در بخشهای مختلف اقتصادی دارد و دولت نیز علاوه بر اداره تعدادی سازمانهای اقتصادی دولتی که در کنار بخش خصوصی فعالیت دارند سعی می‌کند با حمایت از بخش خصوصی و طرح‌های اقتصادی آنان فعالیتهای اقتصادی را در کل کشور تحت برنامه منظمی درآورد.

میزان سرمایه‌گذاری سیستم خارجی ۱/۶ میلیارد میزان بدهی ۱۵۳ میلیارد دلار تولید ناخالص داخلی ۲۰۰۳ حدود ۲۴۰/۴ میلیارد. در سال ۲۰۰۴، ۳۰۱/۹ میلیارد دلار نرخ رشد در ۲۰۰۴ در حدود ۸/۹ درصد.

سیاست اقتصادی و اهداف برنامه‌ریزی دولت

الف_ برنامه‌ریزیهای ۵ ساله و اهداف آن:

در سال ۱۹۶۲ با تأسیس سازمان برنامه در ترکیه، برنامه‌ریزیهای اقتصادی این کشور آغاز گشت و تا کنون ضمن سپری نمودن چهار برنامه ۵ ساله،

برنامه ۵ ساله پنجم خود را با اهدافی که بعقیده صاحب‌نظران اقتصادی با تعبیر نظیر "بلندپروازانه" و "جاه طلبانه" توصیف شده آغاز نموده است.

برای مثال: اولین برنامه پنج ساله ۱۹۶۳-۶۷ اهداف خود را با پیش‌بینی رشدی معادل ۷ درصد در تولید ناخالص داخلی ۴/۲ درصد در کشاورزی و ۱۲/۳

درصد در بخش صنعت تنظیم نمود که در پایان برنامه پنج‌ساله اول با رشدی معادل ۶/۶ درصد در تولید ناخالص داخلی، ۳/۱ درصد در کشاورزی و ۱۰/۸

درصد در صنعت روبرو گشت و به ترتیب دومین، سومین، چهارمین... برنامه پنج‌ساله... که در جدول زیر مشاهده می‌شود.

جدول ذیل نشاندهنده نرخ رشد بخشهای مختلف اقتصادی در برنامه‌های

پنجساله دولت ترکیه می‌باشد: درصد رشد برحسب قیمت ثابت سال ۱۹۶۸

پنجساله	پنجساله	پنجساله	پنجساله	پنجساله		
پنجساله چهارم	۱۹۷۸	پنجساله سوم	پنجساله دوم	پنجساله اول		
-۸۳		-۷۷	-۷۲	-۶۷		
۱۹۷۹		۱۹۷۳	۱۹۶۸	۱۹۶۳		
۸	۶/۱	۷/۹	۷	۷	پیش‌بینی	تولید ناخالص داخلی
۲	۳	۶/۵	۷/۱	۶/۶	عملکرد	
۵/۳	۴/۱	۴/۶	۴/۱	۴/۲	پیش‌بینی	کشاورزی
۲/۲	۲/۴	۳/۵	۳/۵	۳/۱	عملکرد	
۹/۹	۸	۱۱/۲	۱۲	۱۲/۳	پیش‌بینی	صنعت
۱/۷	۳/۷	۹/۸	۷/۸	۱۰/۸	عملکرد	
۲/۵	۴/۱	۷/۹	۷/۹	۷/۳	عملکرد	خدمات

سیستم و ویژگی‌های اقتصادی

در حال حاضر جمهوری ترکیه با جمعیتی در حدود ۶۰ میلیون نفر و با وسعتی در حدود ۸۱۴/۵۷۸ در حال آماده‌سازی زیربنای فنی و علمی لازم و ایجاد نیروی انسانی متخصص و کارآمد در جهت توسعه بیشتر است. ترکیه کشوریست با سیستم اقتصاد سرمایه‌داری و متکی بر پایه اقتصاد بازار آزاد. تلاش در جهت بازاریابی و انتخاب سیستم ارز شناور در جهت جذب ارز خارجی از عمده فعالیت‌هایی بوده که در رسیدن به سیستم اقتصادی بازار آزاد مورد استفاده دولتمردان ترکیه قرار گرفته است.

در حال حاضر بخش خصوصی با حمایت دولت نقش وسیعی را در امر توسعه اقتصادی در کشور به انجام می‌رساند. این کشور از نظر میزان جمعیت پنجمین کشور بزرگ عضو OECD است و از نظر تولید ناخالص ملی در سال ۱۹۹۱ با حدود ۱۱۱/۹ میلیارد دلار مقام هفدهم را در میان ۲۴ کشور عضو OECD به دست آورده است. اگر چه در مقایسه با کشورهای پیشرفته جهان، ترکیه کشوری فقیر محسوب می‌شود لیکن ارتقای مقام این کشور به مقام هفدهم در میان ۲۴ کشور پیشرفته جهان نشان‌دهنده این موضوع است که ترکیه راه خود را به سوی توسعه صنعتی باز کرده است. اهمیت این امر

زمانی آشکار می‌گردد که بدانیم تولید ناخالص ملی ترکیه متکی بر اقتصاد تک محصولی یا ناشی از درآمد فروش مواد اولیه مانند نفت و یا سایر منابع طبیعی نیست و صادرات عمده این کشور را محصولات تولید شده کشاورزی و کالاهای ساخته شده تشکیل می‌دهند.

صنایع ترکیه

صنایع و کارخانجات شیمیائی ترکیه کوچکند اما دولت سعی در توسعه آنها دارد. بویژه در توسعه کارخانجات تولید کودهای شیمیایی که در بالا بردن تولیدات کشاورزی مثمرتر خواهد بود کوشش زیادی بعمل می‌آید.

ویژگی‌های بخش صنعت و معدن

پس از جنگ جهانی دوم برنامه ریزان ترکیه به بخش صنعت اهمیت فراوان دادند و سرمایه‌گذاریهای زیادی به این بخش اختصاص یافت. هر چند صنعت در ترکیه به پیشرفتهائی نایل آمد بگونه‌ای که در بعضی از رشته‌های آن تولیدات بیش از نیاز داخلی بود، اما عواملی همچون ناآرامیهای سیاسی داخل کشور و عدم اطمینان بخش خصوصی به آینده و از همه مهمتر عدم قدرت رقابت محصولات صنعتی ترکیه در بازارهای جهانی باعث گردیده است که طرحهای درازمدت با استقبال کمتر بخش خصوصی روبرو شود.

اداره و کنترل صنایع دولتی که حدود یک سوم از منابع ترکیه را شامل می‌شوند از طریق بانک صنایع صورت می‌گیرد.

روی هم رفته دولت ترکیه در راستای صنعتی نمودن کشور به صنایع فولاد و آهن بذل توجه بیشتری داشته است. در سال ۱۹۷۵ سومین کارخانه ذوب آهن ترکیه با همکاری شوروی آغاز بکار نمود.

صنایع نساجی از لحاظ وسعت کار و ایجاد اشتغال از صنایع مهم ترکیه بشمار می‌رود.

علاوه بر ماشینهای کوچک نساجی در روستاها تعداد زیادی کارخانه ریسندگی و بافندگی در شهرهای ترکیه وجود دارد که بیش از نیمی از آنها توسط بخش خصوصی اداره می‌شوند. قسمت اعظم از مواد اولیه مورد نیاز این کارخانجات در داخل کشور تولید می‌گردد. با توسعه نیروی برق به روستاها این رشته امکان پیدا نموده تا در نقاطی که امکان فعالیت دیگر رشته‌های صنعتی وجود ندارد برای مردم ایجاد کار نماید.

از دیگر صنایعی که توانسته است تعداد زیادی از نیروی کار را جذب نماید صنایع غذایی بشمار می‌رود. کارخانجات قند و شکر در مجاورت مزارع چغندر قند قرار گرفته‌اند و کنترل اغلب آنها توسط دولت صورت می‌گیرد.

صنایع توتون و سیگار در نواحی کشت توتون و بیشتر در نواحی بنادر و مراکز صادراتی تأسیس گشته‌اند. کنترل این صنایع نیز توسط دولت انجام می‌شود.

صنایع تولیدکننده وسایل حمل و نقل از دیگر صنایع عمده ترکیه بشمار می‌روند.

خدمات

ویژگیهای عمده بخش خدمات

بخش خدمات نقش عمده‌ای در اقتصاد ترکیه داشته بگونه‌ای که همه ساله بیش از ۵۰ درصد در تولید ناخالص داخلی این کشور سهم است و از این لحاظ مورد توجه بخشهای دولتی و خصوصی، واقع گردیده بگونه‌ای که هر دو بخش تا کنون به میزانی تقریباً مساوی در آن سرمایه‌گذاری نموده‌اند.

سیستم بانکی و بانکداری در ترکیه:

با تغییرات مقررات بانک مرکزی در اکتبر ۱۹۸۳ مسئولیتهای این بانک و حیطه عملکرد آن گسترش یافته، وظایف اداره سپرده‌های پس‌اندازی، وجوه بیمه‌ای و تصمیم‌گیری در موعد پرداخت سپرده‌ها نیز به بانک مرکزی سپرده شد.

مقررات جدید به مسئولیتهای بانک مرکزی در مدیریت ارز خارجی و تبدیلات ارزی توسعه بخشید.

در حال حاضر تعداد ۴۵ بانک در ترکیه فعالیت دارند. تعداد سه بانک سرمایه‌گذاری و توسعه و نیز ۳۶ بانک بازرگانی موجود در این کشور مجاز به مبادله ارز خارجی می‌باشند. همچنین این بانکها مجاز به گرفتن وام خارجی یا اعطای آن بوده و بعنوان واسطه در امور صادرات و واردات و ارز خارجی عمل می‌نمایند.

واحد پول: لیره می‌باشد.

نقش و ساختمان سیستم بانکی

هر چند بانکداری و سیستم مالی ترکیه دائماً شاهد تغییراتی بوده، لیکن در کل بر محور بانک مرکزی و بانکهای پس‌انداز، سرمایه‌گذاری و توسعه و نیز بازار داخلی سرمایه، تنظیم گردیده است.

فصل هشتم: وضعیت شرکتهای دولتی در ترکیه و عضویت در سازمانها

در سال ۱۹۳۰ دولت ترکیه در جهت ایجاد انگیزه برای پیشرفت اقتصاد کشور تصمیماتی در جهت تأسیس شرکتهای دولتی اتخاذ نمود. در راستای این تصمیمات به تعداد شرکتهای دولتی افزوده شد. پس از گذشت چند سال به

تدریج نفوذ و دخالت‌های سیاسی دولت منجر به گسترش خطمشی دولت در تصمیمات هیأت مدیره شرکتهای مذکور به ویژه در قیمت‌گذاری کالاهای تولیدی گردید. ویژگی‌های اساسی این شرکتهای عدم لیاقت مدیران، ضعف روابط کارگری و مشکلات تکنیکی تشکیل می‌دهد. همچنین به دلیل از بازار داخلی و سایر ابزارهای حمایت‌کننده انگیزه به مرور زمان بهبود کارایی کاهش یافت. حیطه فعالیت شرکتهای دولتی در ترکیه در برگیرنده بخش عظیم و وسیعی از اجناس متفاوت و سرویسهای گوناگون می‌باشد. از سال ۱۹۸۰

دولت برنامه‌های جدیدی در ایجاد اصلاحات در امور شرکتهای دولتی به اجرا گذاشته است.

مداخله دولت در این شرکت از بین رفته و پرداخت سوبسیت کاهش پیدا نموده مدیران این شرکتهای نیز اجازه یافته‌اند تا براساس شرایط بازار کالاهای تولیدی خود را قیمت‌گذاری نمایند.

عضویت در سازمانها و اتحادیه‌ها

ترکیه عضو سازمان ملل متحد و شرکت‌کننده در بسیاری از کمیته‌های اقتصادی است.

عضو ناتو و از اعضای بنیانگذار شورای اروپا _ بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه و صندوق بین‌المللی پول است.

_ در سال ۱۹۶۳ عضویت در سازمان همکاری اقتصادی و توسعه درآمد و عضو موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت نیز می‌باشد.

_ عضویت در سازمان کنفرانس اسلامی و بانک توسعه اسلامی می‌باشد.

_ عضو سازمان همکاریهای عمران منطقه‌ای نیز می‌باشد.

فصل ۹ : وجوه مشترک و روابط فرهنگی سیاسی ترکیه با ایران در حال،

آینده و گذشته

وجوه مشترک فرهنگی با ایران

در بررسی تاریخ اجتماعی _ سیاسی ایران و ترکیه می‌توان به این نتیجه

رسید که این دو کشور به گونه‌ای مشابه مورد تجاوز استعمارگران غربی

واقع شده‌اند. عموماً کوشش غربیان در برخورد با فرهنگ شرق و بویژه

برنامه‌های استعمارگران در برخورد با کلیت اسلام، به تلاش در حذف اسلام

که نقشی اساسی در شکل‌گیری فرهنگ و تمدن شرق و وحدت مردم

سرزمینهای اسلامی و عاملی بازدارنده در نفوذ اجنبی داشته، معطوف میگشته

است. لذا فرهنگ‌زدائی و بیگانه نمودن این جوامع از خود در رأس کلیه امور و برنامه‌ها قرار داشته است.

بروی کار آمدن مال مصطفی آتاتورک در ترکیه مصادف با مبارزه با مذهب و هرگونه تفکر مذهبی که بنای دخالت مذهب در امور سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و حکومتی را داشت، گردید. شدت این مخالفت‌ها بگونه‌ای بود که نامبرده دولتش را دولتی "لائیک" نامید و اصولی در قانون اساسی آن کشور مبنی بر جدائی و عدم دخالت دین در امور گنجانید. چه در زمان آتاتورک و چه

بعد از وی پافشاری و جدیت بیش از حدی در اجرا و اعمال این اصول به عمل آمد.

تغییر لباس، خواندن قرآن به ترکی و جلوگیری از چاپ عربی آن، گفتن اذان به زبان ترکی، برگرفتن حجاب از زنان، ایجاد مدارس مختلط و ... از جمله اقداماتی بود که در راستای اسلام زدائی و اشاعه فرهنگ غرب صورت گرفت. تغییر رسم الخط آن کشور از عربی به لاتین منجر به گسیختگی نسل جدید از افکار پدران خود و حذف فرهنگ گذشتگان گردید.

بدینگونه فرهنگ اسلامی که عمده‌ترین و اساسی‌ترین نقش را در شکل‌گیری تاریخ تمدن ترکیه داشت به فراموشی سپرده شد و تنها در گوشه موزه‌ها منزوی و در معرض دید و تماشای توریستهای غربی قرار گرفت.

لامحاله پیداست که روابط فرهنگی آن رژیم گذشته ایران به دیگر کشورها منجمله ترکیه، تنها محدود به مسافرت گروه‌های رقص، آواز، موسیقی و... می‌گردیده یا اینگونه امور بیشترین و بالاترین سهم را به این گونه روابط بخود اختصاص می‌داده‌اند.

تاریخچه روابط سیاسی

با به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی ایران بویژه بر اثر فرار ضد انقلاب به ترکیه و پیامدهای آن روابط دو کشور در سطحی چندان مطلوب نبود. لیکن با اعلام بی‌طرفی دولت ترکیه در جنگ تحمیلی و بیان آمادگی در همکاریهای اقتصادی از سوی آن کشور رفت و آمد هیئتهای اقتصادی و تجاری افزایش مبادلات بازرگانی شروع و نمایندگی سیاسی جمهوری اسلامی در آنکارا از تاریخ ۶۱/۱/۹ از کاردار به سفارت ارتقاء یافته باعث بهبود روابط دو کشور گردید.

موارد افتراق دو کشور در اصول کلی مسائل سیاست بین‌المللی

استقلال و عدم وابستگی به شرق و غرب از خصوصیات ویژه جمهوری اسلامی ایران است. این صفت ویژه باعث گردیده است تا جمهوری اسلامی در کلیه مجامع جهانی به تعارض و رو در روئی مستقیم با استکبار جهانی برخاسته و بر علیه منافع آنان و حقوق ویژه‌ای که در مجامع بین‌المللی برای خود قائل شده‌اند، ستیز نماید. اما ترکیه هنوز برای خود و غرب در همبستگی موجودشان منافع می‌بیند و وابستگی خود را به جناح غرب حفظ نموده و در مجامع جهانی با آنها بوه و اصول متروک حاکم بر سیاست جهانی را پیروی می‌کند.

جمهوری اسلامی ایران از بدو تأسیس مبارزه علنی خود را با صهیونیسم بین‌الملل و رژیم حاکم بر فلسطین اشغالی اعلام نمود و نه تنها سفارتخانه آنان را در تهران تعطیل نمود بلکه آنرا مبدل به خانه فلسطین ساخت. اما نمایندگی رژیم اشغالگر قدس در ترکیه همچنان پابرجاست.

چگونگی حمایت کشور ترکیه از ایران در صحنه روابط بین‌المللی کشور ترکیه از جمله کشورهایی بود که تحریم اقتصادی آمریکا علیه ایران اسلامی را پاسخ منفی گفت و علیرغم هماهنگی کشورهای غربی در وارد

آوردن فشار اقتصادی بر ایران، در جناح آنان قرار نگرفت و در این زمینه با جمهوری اسلامی به روابط اقتصادی خود ادامه داد.

روابط ایران و ترکیه در حال حاضر

در حال حاضر مجموعه تحولات داخلی در ایران و ترکیه و تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی سبب گردیده است که روابط دو کشور از این نقطه عبور کند و به سطح اعتماد دو جانبه ارتقاء یابد. البته تا رسیدن به نقطه مطلوب فاصله زیادی باید طی گردد.

هر دو کشور ایران و ترکیه از موقعیت خاص استراتژیک در منطقه برخوردارند که این موقعیت مرهوم جغرافیایی است که در آن قرار دارند. ایران پل ارتباطی ترکیه به شرق و ترکیه پل ارتباطی ایران به غرب است.

در حال حاضر مرزهای ایران و ترکیه نزدیک به چهار قرن است که مرزهای صلح و دوستی است. این طولانی‌ترین مرزهای صلح میان دو کشور در جهان می‌تواند باشد که باید از آن برای تقویت روابط سود جست. توجه به تحولات منطقه‌ای نیز تأکید مجدد بر این موضوع است.

براساس داده‌های مرکز آمار دولتی ترکیه حجم مبادلات میان دو کشور حدود ۴۰۰/۲ میلیارد دلار است. ایران دومین تأمین کننده نفت و گاز ترکیه است و با توجه به جایگاه و سهم ایران در ذخایر انرژی جهان، همسایگی و نیازهای متقابل و نوع روابط دو کشور به نظر می‌رسد که در آینده یکی از نقطه‌های اساسی همکاری‌ها میان ایران و ترکیه، موضوع انرژی باشد. در حال حاضر، شرکت‌های ترک در ایران به لحاظ سرمایه‌گذاری، دومین رتبه را دارند و رویکرد ایران به بازسازی اقتصادی، فرصت‌های مناسبی برای این شرکت‌ها در کشورمان ایجاد کرده است.

اما نکته کلیدی در روابط ایران و ترکیه ضرورت تغییر ذهنیت است که آن هم با تغییر نوع نگاه امکان‌پذیر خواهد بود. در ترکیه تحت تأثیر تبلیغات منفی که در ایجاد آن، آمریکا و اسرائیل و عقبه‌های داخلی آنها نقش ویژه‌ای دارند، مدت‌ها تلاش می‌شود که ایران را کشوری مداخله‌گر و حامی تروریسم نشان دهند. این در حالی است که این کشورها خود عامل تقویت و حمایت از تروریسم هستند و تحولات اخیر منطقه تا حدود زیادی آن را اثبات کرده است.

یکی از موضوعاتی که در ماه‌های اخیر در روابط ایران و ترکیه مطرح و باعث بحث‌های زیادی گردیده است قراردادهای مربوط به ایران سل و فرودگاه امام خمینی (ره) است. دو شرکت ترک در مناقصه‌ای برنده این دو طرح شدند، اما در اجرای آن عمدتاً با مطرح شدن مسائل امنیتی متوقف شدند.

منابع و مأخذ:

۱_ نام کتاب: ترکیه- از سری انتشارات بررسی مسائل کشورها شماره ۷، دی

ماه ۱۳۶۴، ویرایش دو.

۲_ نام کتاب: ترکیه- تألیف صابر قاسمی- تهران وزارت امور خارجه،

مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.

۳_ تعامل دین و دولت در ترکیه- تألیف محمدرضا حیدرزاده نایینی-

انتشارات دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۸۰.

۴_ ترکیه در جستجوی نقشی تازه در منطقه- جواد انصاری- دفتر مطالعات

سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۷۳.

۵- ترکیه از نظر جغرافیا، اقتصاد، تاریخ، تمدن، فرهنگ- تألیف ژان - پل رو-

ترجمه: دکتر خابنابایانی- بنگاه ترجمه و نشر کتاب.

۶_ یک سری مقالات جستجو شد در اینترنت

www.google.com

www.torkiye.com